

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ЗАХІДНОДОНБАСЬКИЙ ІНСТИТУТ

(назва навчального підрозділу)

КАФЕДРА ПРАВА

(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Інформаційне право»
(назва дисципліни)

на тему: «Закон України «Про інформацію» та його значення, дія реалізації
принципів міжнародного інформаційного права»

Студента (ки) Захаренко А.О.
групи ІН35-12-21-Б1Пр (4,6з)
напряму підготовки (спеціальності) Право
Керівник, доцент, к.ю.н., доцент Леонова О.В.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Оцінка:
Національна шкала
Кількість балів: ____ ECTS ____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Павлоград - 2025р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН.....	6
1.1 Поняття та сутність інформації.....	6
1.2. Види інформації та принципи інформаційного права.....	8
РОЗДІЛ 2 ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ІНФОРМАЦІЮ» ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ	
2.1 Історія прийняття та основні положення.....	12
2.2 Значення Закону для правового регулювання інформаційних відносин.....	15
РОЗДІЛ 3 РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ МІЖНАРОДНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ.....	19
3.1 Основні міжнародні стандарти та принципи.....	19
3.2 Гармонізація національного законодавства та перспективи розвитку.....	22
ВИСНОВКИ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

ВСТУП

Інформація у сучасному суспільстві є одним із ключових ресурсів, що визначає розвиток держави, економіки та правових відносин, а її ефективне використання стає визначальним чинником забезпечення національної безпеки та реалізації прав і свобод громадян. Зростання ролі інформації обумовлює необхідність створення ефективного правового механізму регулювання відносин, пов'язаних із її створенням, обробкою, поширенням та захистом. В Україні ці питання регулюються низкою нормативно-правових актів, серед яких центральне місце займає Закон України «Про інформацію», який визначає правові засади доступу до інформації, захисту персональних даних та забезпечення прозорості діяльності органів влади. Прийняття та розвиток цього Закону відображають потребу держави у формуванні правового поля, яке гарантувало б реалізацію інформаційних прав громадян та забезпечення національних інтересів у сфері інформаційної безпеки.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними тенденціями цифровізації суспільства та появою нових форм інформаційних відносин, що потребують адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів у сфері інформаційного права. Незважаючи на наявність законодавчих норм, на практиці існують проблеми, пов'язані з обмеженим доступом до публічної інформації, недостатнім захистом персональних даних та недостатньою гармонізацією українського законодавства з принципами міжнародного інформаційного права, що ускладнює реалізацію прав і свобод громадян.

Об'єктом дослідження є інформаційні відносини в Україні, які охоплюють правові, соціальні та організаційні аспекти створення, обігу та використання інформації.

Предметом дослідження виступають правові засади регулювання інформації та механізми реалізації принципів міжнародного інформаційного права на національному рівні.

Метою дослідження є комплексний аналіз Закону України «Про інформацію», оцінка його значення для правового регулювання інформаційних відносин та визначення механізмів реалізації принципів міжнародного інформаційного права в Україні.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі **завдання дослідження**:

1. Визначити теоретико-правове поняття інформації та класифікацію її видів;
2. Проаналізувати структуру, основні положення та практичну дію Закону України «Про інформацію»;
3. Дослідити відповідність національного законодавства принципам міжнародного інформаційного права;
4. Окреслити проблеми та перспективи розвитку інформаційного законодавства України.

Наукова розробка роботи полягає у комплексному поєднанні аналізу національного законодавства та міжнародних стандартів, що дозволяє виявити прогалини та запропонувати шляхи удосконалення правового регулювання інформаційних відносин.

У процесі дослідження використано систему **методів пізнання**, які поєднують загальнонаукові та спеціально-юридичні підходи. Системний метод дозволяє розглядати інформаційні відносини як цілісну структуру та виявляти взаємозв'язки між правовими нормами, суб'єктами інформаційного процесу та соціальними чинниками. Формально-юридичний метод забезпечує аналіз текстів нормативних актів та визначення юридичної природи правових норм. Порівняльно-правовий метод дозволяє зіставити положення національного законодавства з міжнародними стандартами інформаційного права та оцінити рівень їх гармонізації. Аналітичний та історико-правовий підходи забезпечують критичну оцінку нормативно-правових актів, простежують еволюцію законодавства та закономірності розвитку інформаційного права. Застосування

цих методів дозволяє комплексно оцінити законодавчі, організаційні та практичні аспекти регулювання інформаційних відносин та сформулювати науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення реалізації принципів міжнародного інформаційного права на національному рівні.

Очікуваним результатом дослідження є науково обґрунтовані висновки щодо значення Закону України «Про інформацію» для правового регулювання інформаційних відносин та практично застосовні пропозиції щодо удосконалення механізмів реалізації міжнародних принципів інформаційного права в Україні.

Структур роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

1.1 Поняття та сутність інформації

Інформація в сучасному правознавстві виступає фундаментальною категорією, що формує основу для побудови правового регулювання відносин у суспільстві. Вона є одночасно ресурсом, об'єктом правових відносин і інструментом реалізації прав людини, державних і суспільних інтересів. Науковий аналіз інформації дозволяє виділити її багатофункціональний характер: вона забезпечує управління суспільними процесами, формує правову свідомість громадян, слугує засобом контролю за діяльністю державних органів і виступає фундаментом для розвитку демократичного суспільства [9].

Законодавче визначення інформації міститься у Законі України «Про інформацію» (ст. 1), де під інформацією розуміються відомості про фізичних і юридичних осіб, об'єкти, події та явища, що перебувають у сфері суспільних відносин і можуть бути зафіксовані на будь-яких носіях.[2] Ця дефініція підкреслює подвійний характер інформації: з одного боку, вона є джерелом знань і права для громадян, з іншого – об'єктом регулювання та захисту держави. Подібна концепція відповідає сучасним підходам міжнародного права, що закріплені в статті 19 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та в Конвенції ООН про право на інформацію, де підкреслюється право кожного на свободу отримання та поширення інформації.

Науковий аналіз сутності інформації дозволяє виділити її ключові характеристики. Доступність забезпечує реалізацію права громадян на інформацію та підвищує рівень прозорості діяльності органів влади. Актуальність визначає своєчасність і значущість відомостей для прийняття управлінських і правових рішень. Точність і достовірність гарантують надійність інформації як підстави для

формування рішень у державному управлінні та бізнесі. Захищеність передбачає комплекс правових і організаційних заходів, що обмежують доступ до конфіденційних і персональних даних, запобігають їх незаконному використанню та забезпечують інформаційну безпеку.

В українському законодавстві інформація класифікується на загальнодоступну, конфіденційну, державну та комерційну таємницю, а також персональні дані, що відображено у Законах України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 2) та «Про захист персональних даних» (ст. 1, 6). Кожен вид інформації має власний правовий режим: загальнодоступна інформація повинна забезпечувати максимальний доступ громадян, конфіденційна та державна інформація обмежується для захисту національних і корпоративних інтересів, а персональні дані регулюються для захисту приватності та запобігання зловживанням.[3]

Проблематика сучасних інформаційних відносин в Україні полягає в наступному. По-перше, незважаючи на існування нормативної бази, часто спостерігаються порушення права на доступ до публічної інформації, що обмежує прозорість діяльності органів влади та зменшує рівень довіри суспільства до державних інституцій. По-друге, механізми захисту персональних даних та конфіденційної інформації залишаються недостатньо ефективними, що зумовлює ризики витоку даних та зловживання ними. По-третє, імплементація міжнародних стандартів у сфері інформаційного права часто відбувається фрагментарно, що створює невідповідність між національним законодавством і принципами свободи інформації, захисту приватності та забезпечення інформаційної безпеки. Ці проблеми особливо актуальні в умовах цифровізації та розвитку інформаційного суспільства, де швидкість поширення даних значно перевищує можливості традиційних механізмів правового контролю.

Аналітичний аспект поняття інформації полягає у виявленні її ролі як механізму балансу між правами громадян на отримання відомостей і потребами

держави у збереженні конфіденційності та інформаційної безпеки. Інформація формує інформаційні відносини, у межах яких встановлюються права та обов'язки суб'єктів, порядок доступу, зберігання та використання відомостей. Крім того, інформація є ключовим інструментом реалізації принципів міжнародного інформаційного права, що передбачає доступність, відкритість, захист персональних даних та відповідальність за порушення.

Таким чином, поняття та сутність інформації визначають не лише юридичну природу об'єкта, але й комплекс соціально-правових відносин, що формують механізми правового регулювання в цифрову епоху. Науково-аналітичний підхід до інформації дозволяє інтегрувати національні та міжнародні стандарти, оцінити ефективність законодавчих норм і виробити пропозиції щодо вдосконалення правового механізму управління інформаційними відносинами в Україні.

1.2 Види інформації та принципи інформаційного права

Інформація як об'єкт правового регулювання має різні види, кожен із яких характеризується специфічним правовим режимом, що визначає порядок доступу, використання, поширення та захисту. В українському правовому полі виділяють загальнодоступну інформацію, конфіденційну, державну та комерційну таємницю, а також персональні дані. Загальнодоступна інформація охоплює відомості, які можуть вільно поширюватися серед громадян та органів влади, і її регулювання спрямоване на забезпечення принципу відкритості та прозорості діяльності державних інституцій. Закон України «Про доступ до публічної інформації» передбачає право громадян на отримання відомостей про діяльність органів влади, що підвищує рівень довіри до державних структур і зміцнює демократичні засади суспільства.[3]

Конфіденційна інформація включає відомості, доступ до яких обмежений у межах законодавства для захисту державних, комерційних або приватних інтересів. До неї належать внутрішні документи державних органів, комерційні секрети підприємств та відомості про технології і управлінські рішення, обіг яких регулюється Законом України «Про інформацію» та нормами щодо охорони комерційної та державної таємниці. Державна інформація, яка стосується діяльності органів влади, охорони державної безпеки та стратегічно важливих сфер, підлягає особливому режиму обмеженого доступу та контролю, що передбачено відповідними положеннями національного законодавства і спрямоване на забезпечення інформаційної безпеки держави.[2] Комерційна таємниця та персональні дані регулюються окремими законами, зокрема Законом України «Про захист персональних даних», що встановлює правила захисту приватної інформації громадян та підприємств і забезпечує баланс між правами власників інформації та суспільним інтересом.[4]

Крім класифікації інформації, важливу роль у правовому регулюванні відіграють принципи інформаційного права, які визначають механізми і межі взаємодії суб'єктів інформаційних відносин. Принцип законності передбачає, що будь-яка діяльність у сфері інформації повинна відповідати нормам національного законодавства та міжнародним стандартам. Принцип доступності та відкритості інформації забезпечує реалізацію громадянами права на отримання відомостей, закріпленого в Конституції України та Законах «Про доступ до публічної інформації» і «Про інформацію». Принцип захисту інформації встановлює обов'язки держави, органів влади та власників інформації щодо охорони персональних даних, комерційних і державних таємниць. Принцип відповідальності передбачає правові наслідки порушення правил обігу інформації, неправомірного доступу або поширення даних. Принцип гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами спрямований на реалізацію принципів свободи інформації та захисту приватності відповідно до

міжнародного права, зокрема статті 19 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та рекомендацій Ради Європи.

Проблематика застосування принципів інформаційного права в Україні проявляється у невідповідності практичних механізмів реалізації закону його теоретичним положенням. Доступ до публічної інформації часто ускладнюється бюрократичними процедурами та обмеженнями, захист персональних даних у цифровому середовищі потребує удосконалення, а імплементація міжнародних стандартів відбувається фрагментарно. В умовах цифровізації та розвитку інформаційного суспільства ці проблеми набувають особливої актуальності, оскільки швидкість поширення даних значно перевищує можливості традиційних механізмів правового контролю.[10]

Таким чином, види інформації та принципи інформаційного права формують правову основу для регулювання інформаційних відносин, забезпечують баланс між відкритістю та захистом даних, а також визначають напрями удосконалення національного законодавства у відповідності до міжнародних стандартів та сучасних викликів цифрового суспільства.

Проведений аналіз показав, що інформація є багатогранним соціально-правовим явищем, яке поєднує в собі ознаки ресурсу, об'єкта правового регулювання та засобу реалізації основоположних прав і свобод людини. У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства вона виступає ключовим чинником державного управління, суспільного розвитку та формування демократичних інститутів.

Нормативне закріплення поняття інформації в Законі України «Про інформацію» дозволяє чітко визначити її правову природу та структурувати основні напрями державної інформаційної політики. Водночас проведений аналіз свідчить про наявність ряду системних проблем у національному правовому регулюванні цієї сфери, зокрема фрагментарність нормативної бази, недостатній

рівень захисту персональних даних, а також складність реалізації права на доступ до публічної інформації.

Види інформації - загальнодоступна, конфіденційна, державна, комерційна та персональні дані - мають різні правові режими, що потребують комплексного підходу до їхнього регулювання. Встановлено, що баланс між відкритістю і захистом інформації є ключовою умовою ефективного функціонування інформаційних відносин. Надмірне обмеження доступу до інформації знижує прозорість діяльності органів влади, тоді як відсутність дієвих механізмів захисту може призвести до порушення прав особи на приватність та інформаційну безпеку.[11]

Принципи інформаційного права, закріплені у Конституції України, Законі «Про інформацію» та міжнародних актах, таких як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, виступають основою формування єдиної системи правового регулювання інформаційної діяльності. Вони забезпечують узгодженість між правом на доступ до інформації, правом на її захист та обов'язком держави створювати умови для безпечного функціонування інформаційного простору.[12]

Отже, теоретико-правовий аналіз інформації засвідчив, що українське законодавство у цій сфері загалом відповідає міжнародним стандартам, однак потребує подальшої гармонізації, модернізації механізмів реалізації принципів інформаційного права та зміцнення правових гарантій інформаційної безпеки. Розвиток інформаційного суспільства та цифрових технологій вимагає не лише оновлення законодавства, а й формування ефективної правової культури поводження з інформацією, що стане підґрунтям для подальшого вдосконалення національної інформаційної політики України.

РОЗДІЛ 2 ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ІНФОРМАЦІЮ» ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ.

2.1 Історія прийняття та основні положення

Закон України «Про інформацію» є базовим нормативно-правовим актом, що визначає засади державної політики у сфері інформаційних відносин, права та обов'язки їхніх суб'єктів, а також принципи доступу до інформації та її захисту. Його поява стала закономірним етапом становлення незалежної України як демократичної, правової держави, орієнтованої на забезпечення свободи слова, відкритості та прозорості влади.

Першу редакцію Закону України «Про інформацію» було ухвалено 2 жовтня 1992 року, в період формування основних засад національного законодавства після проголошення незалежності. Цей нормативний акт став одним із перших документів, що закріпив принципи інформаційного суверенітету держави, визнав право кожного громадянина на отримання, використання, поширення та зберігання інформації. Закон визначав правові основи діяльності засобів масової інформації, порядок доступу до інформації та принципи її захисту. Проте його положення відображали тогочасний стан суспільних відносин і не враховували подальші тенденції цифровізації, глобалізації та розвитку міжнародного інформаційного права.[9]

У зв'язку з цим у 2011 році було прийнято нову редакцію Закону України «Про інформацію», яка наблизила національне законодавство до європейських стандартів. Основна мета оновленої редакції полягала у створенні сучасної правової бази для розвитку відкритого інформаційного суспільства, гарантуванні прав людини на інформацію та впровадженні прозорих механізмів діяльності органів державної влади. Закон 2011 року запровадив системне визначення понять «інформація», «інформаційні відносини», «доступ до інформації», «конфіденційна

інформація», «державна таємниця», «публічна інформація» та інші категорії, що забезпечило чіткість термінології й уніфікацію правозастосовної практики.

В оновленій редакції Закону визначено основні принципи інформаційних відносин, серед яких — законність, відкритість, достовірність, повнота, своєчасність та свобода поширення інформації. Важливим кроком стало розмежування понять «інформація з обмеженим доступом» і «державна таємниця», а також закріплення механізмів реалізації права громадян на доступ до публічної інформації. Закон передбачає створення системи суб'єктів, відповідальних за забезпечення цього права, визначає правові гарантії, процедури надання інформації, підстави для відмови в її наданні та відповідальність за порушення встановлених норм.

Особливе значення має узгодженість цього Закону з іншими нормативними актами, зокрема із Законом України «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.), Законом України «Про захист персональних даних» (2010 р.), а також міжнародними договорами, ратифікованими Україною, включно з Міжнародним пактом про громадянські та політичні права та Конвенцією Ради Європи про доступ до офіційних документів. Така узгодженість забезпечує системність правового регулювання у сфері інформації та підвищує ефективність правозастосування.[9]

Попри значні досягнення, аналіз чинного Закону свідчить про наявність низки проблем. Зокрема, існує колізійність між окремими положеннями Закону та підзаконними актами, що регулюють доступ до інформації, а також недостатня ефективність контролю за дотриманням прав громадян на інформацію.

Часто органи державної влади, посилаючись на обмеження доступу, неправомірно відмовляють у наданні публічної інформації, що суперечить конституційним засадам відкритості влади. Крім того, нормативна база ще не повною мірою адаптована до цифрових умов, оскільки питання обігу інформації в

електронному форматі, захисту баз даних та інформаційних систем потребують подальшого вдосконалення.

Подальші зміни до Закону були спрямовані на удосконалення правових механізмів реалізації права на інформацію, розмежування компетенцій державних органів у сфері захисту інформації, а також на приведення законодавства у відповідність до норм Європейського Союзу. Зокрема, зміни 2017–2021 років були пов’язані із запровадженням електронного урядування, цифрових сервісів, механізмів відкритих даних та посиленням захисту персональних даних.

Актуальна редакція Закону України «Про інформацію» від 14 червня 2025 року є чинною на сьогодні і враховує сучасні виклики цифровізації, інформаційної безпеки та розвитку кіберпростору. У ній уточнено положення щодо електронної інформації, цифрових носіїв, інформаційних систем, а також посилено гарантії захисту інформації від неправомірного доступу. Закон 2025 року узгоджено з іншими важливими актами — Законом України «Про доступ до публічної інформації», Законом України «Про захист персональних даних», Законом України «Про національну безпеку України» та міжнародними договорами, зокрема Міжнародним пактом про громадянські та політичні права та Конвенцією Ради Європи про доступ до офіційних документів.

Незважаючи на суттєве вдосконалення нормативної бази, проблеми реалізації положень закону залишаються. Зокрема, в Україні спостерігається непослідовність у практичному застосуванні норм про доступ до публічної інформації, складність у реалізації прав громадян у сфері цифрових технологій, а також недостатня ефективність контролю за дотриманням інформаційного законодавства на рівні державних органів. В умовах інформаційних загроз і кібератак важливим завданням залишається зміцнення системи інформаційної безпеки та забезпечення реального балансу між правом на інформацію і правом на захист приватності.

Отже, Закон України «Про інформацію» пройшов складний шлях розвитку від базового нормативного документа початку 1990-х років до сучасного комплексного акта, що регулює відносини у сфері інформаційного права. Його положення становлять основу правового забезпечення інформаційної діяльності в Україні, сприяють реалізації принципів відкритості, прозорості та відповідальності влади, а також формують передумови для гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами.

Разом з тим ефективність дії Закону потребує постійного моніторингу, оновлення та вдосконалення в умовах глобальних інформаційних викликів і швидкого розвитку цифрових технологій.

2.2 Значення Закону для правового регулювання інформаційних відносин

Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII (в редакції від 14 червня 2025 року) має фундаментальне значення для формування правового поля інформаційної діяльності в Україні. Він є базовим актом, який не лише визначає основні принципи функціонування інформаційного простору, а й забезпечує практичну реалізацію конституційного права кожного на інформацію, закріпленого в статті 34 Конституції України.[1] Закон утверджує правові засади відкритості, прозорості та підзвітності влади, що є основоположними для побудови демократичного суспільства.

Важливе значення цього Закону полягає у встановленні єдиної системи правового регулювання інформаційних відносин, у межах якої визначено статус, права й обов'язки суб'єктів інформаційної діяльності, порядок доступу до інформації, правові режими її зберігання, використання й захисту. Саме цей акт став вихідною точкою для формування цілої низки спеціалізованих нормативно-правових документів - зокрема Законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про електронні документи та

електронний документообіг», «Про телекомунікації» тощо. Таким чином, Закон «Про інформацію» виконує роль системоутворюючого ядра у сфері інформаційного права, забезпечуючи взаємозв'язок і узгодженість між різними галузями законодавства.

Його практичне значення особливо виявляється у сфері доступу громадян до публічної інформації. Завдяки цьому закону в Україні було створено правовий механізм, який дозволяє кожній особі отримувати відомості про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування. [11] Це забезпечує ефективність громадського контролю, сприяє боротьбі з корупцією та підвищує довіру до влади. Разом із тим, практика свідчить, що норми закону не завжди реалізуються належним чином. Часто органи влади, прикриваючись поняттями «службова інформація» або «обмежений доступ», неправомірно відмовляють у наданні даних. Такі випадки фіксуються Національною радою з питань телебачення і радіомовлення, а також Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини. Подібні порушення свідчать про недостатній рівень правосвідомості посадових осіб і недосконалість механізмів контролю за виконанням закону.

Іншою проблемною сферою залишається захист персональних даних та конфіденційної інформації, особливо у контексті цифровізації державних послуг. На практиці трапляються випадки витоку персональних даних із державних реєстрів, що порушує норми як Закону «Про інформацію», так і Закону «Про захист персональних даних». Наявні технічні прогалини у системах кіберзахисту, а також низька культура обігу інформації серед працівників державного сектору створюють ризики для інформаційної безпеки громадян. Так, інциденти, пов'язані з несанкціонованим доступом до державних баз даних (наприклад, у сфері охорони здоров'я чи реєстрації нерухомості), демонструють, що формально проголошені гарантії ще не забезпечують достатнього рівня реального захисту.

Проблемним є також питання захисту інформації в умовах воєнного стану та гібридних загроз. В інформаційному середовищі України активно

поширюються дезінформаційні кампанії, фейкові новини та маніпулятивні матеріали, спрямовані на дестабілізацію суспільства.[14] Закон «Про інформацію» у чинній редакції визначає принципи достовірності, об'єктивності та повноти інформації, проте механізми їх практичного забезпечення залишаються недостатньо розробленими. Питання протидії дезінформації, баланс між свободою слова та інформаційною безпекою потребують подальшого нормативного вдосконалення.

Крім того, практика показує, що існує колізійність між положеннями Закону «Про інформацію» та підзаконними актами, які регулюють діяльність окремих органів влади у сфері обігу інформації. Часто відомчі інструкції встановлюють надмірні обмеження доступу до інформації, що суперечить загальним принципам закону. Відсутність єдиного механізму адміністративної відповідальності за порушення права на інформацію також знижує ефективність правозастосування.

Попри зазначені проблеми, Закон України «Про інформацію» відіграє визначальну роль у забезпеченні правового порядку в інформаційній сфері. Він є не лише джерелом конкретних правових норм, а й носієм ідеології відкритості, правової відповідальності та інформаційної культури, без яких неможливий розвиток демократичної держави. У практичному вимірі він створює умови для прозорості діяльності органів влади, розвитку електронного врядування, підвищення рівня інформаційної грамотності громадян та формування довіри до державних інституцій.

Отже, Закон України «Про інформацію» залишається ключовим інструментом у системі правового регулювання інформаційних відносин. Його подальший розвиток має бути спрямований на вдосконалення механізмів практичної реалізації прав громадян на інформацію, усунення колізій між нормативними актами, посилення відповідальності за порушення інформаційного законодавства, а також адаптацію правових норм до викликів цифрової епохи.

Лише за умови системного підходу до оновлення правової бази можливо забезпечити реальний баланс між відкритістю, безпекою та захистом прав особи в інформаційному суспільстві.

РОЗДІЛ 3 РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ МІЖНАРОДНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

3.1 Основні міжнародні стандарти та принципи

Міжнародне інформаційне право є однією з найдинамічніших і стратегічно важливих галузей сучасного міжнародного публічного права. Його головне призначення полягає у встановленні правових засад функціонування глобального інформаційного простору, забезпеченні прав людини на свободу слова та доступ до інформації, а також у регулюванні питань інформаційної безпеки, цифрової приватності й боротьби з дезінформацією. Формування цієї галузі зумовлене глобалізацією комунікацій, розвитком цифрових технологій і зростанням впливу інформації як стратегічного ресурсу у міжнародних відносинах.

Основу міжнародного інформаційного права становлять загальновизнані норми і принципи міжнародного права, зафіксовані у ключових документах Організації Об'єднаних Націй. Насамперед це стаття 19 Загальної декларації прав людини (1948 р.) та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (1966 р.), які гарантують кожній людині свободу переконань, право шукати, отримувати й поширювати інформацію незалежно від державних кордонів. Ці норми заклали ідеологічну основу всієї системи міжнародного інформаційного права, визначивши, що свобода інформації є не лише індивідуальним правом, а й передумовою демократичного розвитку суспільства.[12]

Важливий внесок у розвиток міжнародних стандартів у сфері інформації зробила Рада Європи, яка через свої конвенції, рекомендації та резолюції формує загальноєвропейський правовий простір інформаційної свободи. Зокрема, Конвенція про доступ до офіційних документів (Тромсе, 2009 р.) закріпила право кожного на доступ до державних документів як ключовий елемент прозорості й демократичності управління. Європейська конвенція з прав людини (1950 р.), у

статті 10, додатково деталізує свободу вираження поглядів і встановлює допустимі межі обмеження цієї свободи в інтересах національної безпеки, громадського порядку або захисту прав інших осіб.

У межах Європейського Союзу вагоме значення мають Регламент ЄС № 2016/679 (GDPR) та Директива 2002/58/EC (про приватність і електронні комунікації), які запровадили уніфіковані правила захисту персональних даних, встановили суворі вимоги до обробки інформації та заклали основу цифрової довіри. Ці документи стали еталоном для багатьох держав, у тому числі для України, яка нині перебуває у процесі гармонізації свого інформаційного законодавства з європейським правом.[12]

До числа ключових принципів міжнародного інформаційного права належать:

- принцип свободи інформації, що гарантує право людини на вільний обіг відомостей і забезпечує відкритість діяльності органів влади;
- принцип достовірності та добросовісності поширення інформації, який передбачає обов'язок уникати маніпуляцій, фейкових матеріалів і перекручень фактів;
- принцип захисту приватності та персональних даних, що обмежує втручання держави або приватних осіб у приватне життя громадян;
- принцип рівного доступу до інформаційних ресурсів, який має особливе значення для забезпечення недискримінаційного доступу до знань і цифрових послуг;
- принцип інформаційної безпеки, що спрямований на недопущення використання інформаційно-комунікаційних технологій на шкоду державам чи суспільству.

Разом із тим, сучасна міжнародна практика демонструє глибокі суперечності між проголошеними принципами та їх реальною реалізацією. Однією з ключових проблем є асиметрія доступу до інформаційних ресурсів між

розвиненими й країнами, що розвиваються. Інформаційна нерівність призводить до поглиблення економічних і політичних диспропорцій, а також до формування так званої «цифрової колоніальності», коли технологічно сильні держави фактично контролюють глобальні потоки даних.

Не менш актуальною є проблема інформаційного суверенітету — тобто права держав самостійно визначати правила функціонування інформаційного простору на своїй території. У контексті збройної агресії Російської Федерації проти України ця проблема набула особливої гостроти. Масштабні кібератаки, дезінформаційні кампанії, маніпулювання громадською думкою через соціальні мережі стали новими формами гібридної агресії, які не повністю охоплені чинними міжнародними нормами. Наявні механізми міжнародного права поки що не здатні ефективно реагувати на кібервиклики, що підкреслює потребу в оновленні міжнародних стандартів інформаційної безпеки.[12]

З іншого боку, міжнародна спільнота активно працює над створенням нових підходів. Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Про досягнення у сфері інформатизації та телекомунікацій у контексті міжнародної безпеки» (2015, 2021 рр.) і діяльність Групи урядових експертів ООН щодо кібербезпеки формують базу для подальшого розвитку міжнародних принципів цифрового миру. У цих документах підкреслюється необхідність дотримання суверенітету, невтручання у внутрішні справи держав та утримання від використання інформаційних технологій у військових цілях.[13]

Для України міжнародні стандарти у сфері інформаційного права мають подвійне значення: по-перше, вони слугують орієнтиром у процесі гармонізації національного законодавства з європейськими нормами, а по-друге — виступають правовою основою для протидії зовнішнім інформаційним загрозам. Закон України «Про інформацію» у редакції 2025 року значною мірою відображає ці стандарти, проте рівень їх практичної імплементації залишається нерівномірним.

Серед основних проблем реалізації міжнародних принципів в Україні можна виділити:

- відсутність комплексного механізму державної політики у сфері протидії дезінформації;
- недостатню координацію між органами влади у питаннях інформаційної безпеки;
- фрагментарність законодавчої бази, яка часто не узгоджена з європейськими підходами;
- низький рівень інформаційної грамотності населення, що робить суспільство вразливим до маніпуляцій.

Отже, міжнародні стандарти інформаційного права формують концептуальну рамку для розвитку національного законодавства України, але їх практична реалізація потребує системного оновлення нормативної бази, розвитку інституційної спроможності держави та підвищення правової культури громадян. Тільки через поєднання міжнародного досвіду й внутрішніх реформ можливо забезпечити реальне втілення принципів свободи інформації, цифрової безпеки та правової відповідальності в українському інформаційному просторі.

3.2 Гармонізація національного законодавства та перспективи розвитку

Гармонізація національного законодавства України з міжнародними стандартами у сфері інформаційного права є стратегічним напрямом реформування правової системи держави та інтеграції у європейський і світовий інформаційний простір. Основою цього процесу є імплементація принципів свободи інформації, доступу до публічних даних, захисту персональних даних та інформаційної безпеки, закріплених у міжнародних документах, таких як Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний пакт про громадянські та

політичні права (1966 р.), Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів (2009 р.) та Регламент ЄС GDPR (2016 р.).

Україна здійснює гармонізацію через адаптацію національних законів, зокрема Закону України «Про інформацію» (редакція 2025 р.), Закону «Про доступ до публічної інформації» та Закону «Про захист персональних даних», до вимог міжнародних стандартів. Це включає: впровадження механізмів відкритого доступу до державної інформації, закріплення процедур електронного документообігу, створення систем контролю за обробкою персональних даних та посилення гарантій інформаційної безпеки. Завдяки цьому забезпечується відповідність національного законодавства принципам відкритості, законності та захисту прав людини, що є передумовою демократичного розвитку та довіри суспільства до державних інституцій.

Проте практика застосування норм українського законодавства виявляє низку проблемних аспектів. Серед основних - фрагментарність нормативної бази, що ускладнює правозастосування; обмеженість технічної та інституційної спроможності державних органів щодо захисту персональних даних та боротьби з дезінформацією; низький рівень правової обізнаності посадових осіб і громадян у питаннях інформаційної безпеки. В умовах збройної агресії РФ та активного використання інформаційних технологій у гібридних війнах, ці прогалини стають критичними для державної безпеки та стабільності інформаційного простору.[12]

Важливою складовою гармонізації є поєднання національних стандартів із принципами європейського законодавства. Так, імплементація GDPR в українське законодавство встановила високі стандарти захисту персональних даних, проте її практична реалізація потребує розвитку інституцій (уповноважених органів з контролю за обробкою даних), а також підготовки фахівців і формування культури цифрової безпеки. Аналогічно, впровадження стандартів відкритих даних в органах державної влади стикається з організаційними та технологічними

проблемами: відсутність єдиних форматів, невідповідність ІТ-систем і недостатній контроль за виконанням процедур надання публічної інформації.

Перспективи розвитку національного інформаційного законодавства пов'язані із кількома ключовими напрямками:

Удосконалення нормативної бази шляхом усунення колізій, розробки комплексних законодавчих актів щодо кібербезпеки та дезінформації.

Посилення інституційних механізмів контролю за доступом до інформації та обробкою персональних даних, створення ефективних наглядових органів.

Розвиток цифрової грамотності посадових осіб та громадян, що підвищить ефективність реалізації прав на інформацію та знизить ризики порушень.

Інтеграція міжнародних стандартів у практику державного управління, що дозволить забезпечити відповідність національного законодавства європейським і світовим нормам, а також підвищить рівень захисту інформаційного суверенітету України.

Таким чином, гармонізація національного законодавства з міжнародними принципами інформаційного права є не лише технічною або формальною процедурою, а стратегічною задачею держави. Вона забезпечує ефективну реалізацію конституційних прав громадян, підвищує інформаційну безпеку держави та формує правову основу для розвитку відкритого, демократичного та захищеного інформаційного простору. У довгостроковій перспективі успішна гармонізація стане підґрунтям для інтеграції України до європейського інформаційного та цифрового правового середовища, зміцнення її позицій у глобальному інформаційному просторі та підвищення довіри громадян до державних інституцій.

ВИСНОВКИ

Курсова робота присвячена дослідженню Закону України «Про інформацію» та його значенню для правового регулювання інформаційних відносин, а також аналізу реалізації принципів міжнародного інформаційного права в Україні. У ході дослідження було визначено основні теоретичні засади, класифікацію інформації, принципи інформаційного права, а також проведено аналіз історії прийняття закону, його сучасної редакції та перспектив гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами.

У першому розділі було встановлено, що поняття «інформація» є багатовимірним і охоплює як суспільну, так і приватну сферу. Інформаційні відносини формуються на засадах відкритості, законності, достовірності та відповідальності. Проаналізовано види інформації — публічну, службову, конфіденційну та персональні дані, а також визначено основні принципи інформаційного права, які лежать в основі державної політики у сфері інформації. Висновок цього розділу полягає в тому, що теоретичні засади інформаційного права створюють базу для формування системного, послідовного та ефективного регулювання інформаційних процесів в Україні.

Другий розділ присвячений безпосередньо Закону України «Про інформацію». Було проаналізовано історію його прийняття, еволюцію редакцій та актуальну редакцію 2025 року. Встановлено, що закон визначає правові основи формування, використання, поширення та захисту інформації, а також регулює діяльність суб'єктів інформаційних відносин. Значущим є його системоутворююче значення, адже він є базою для низки інших законів і нормативних актів. Разом із тим, практика застосування закону демонструє проблеми: непослідовне виконання норм доступу до публічної інформації, випадки порушення захисту персональних даних та конфіденційної інформації, низька правова культура посадових осіб і громадян, а також недостатній контроль за дотриманням інформаційного законодавства. Це вказує на необхідність подальшого вдосконалення механізмів

реалізації закону, підвищення правової та цифрової грамотності та зміцнення інформаційної безпеки.

У третьому розділі було досліджено міжнародні стандарти та принципи інформаційного права і процес їх гармонізації з українським законодавством. Виділено ключові міжнародні акти, такі як Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів та Регламент ЄС GDPR. Показано, що ці стандарти формують концептуальні орієнтири для розвитку національного законодавства та забезпечують баланс між свободою інформації, захистом приватності та національною безпекою. Проте практика демонструє проблеми реалізації: фрагментарність національних актів, недостатня інституційна спроможність, низький рівень інформаційної культури та складнощі у протидії дезінформації й кібератакам.

Гармонізація національного законодавства з міжнародними принципами є стратегічним завданням для України. Вона передбачає удосконалення нормативної бази, розвиток інституцій контролю, підвищення цифрової грамотності населення та імплементацію європейських стандартів захисту інформації. Лише системна інтеграція міжнародних принципів та практичних механізмів забезпечить ефективну реалізацію конституційних прав громадян, зміцнення інформаційної безпеки та формування відкритого, демократичного й захищеного інформаційного простору.

Отже, проведене дослідження доводить, що Закон України «Про інформацію» та міжнародні стандарти інформаційного права формують основу сучасної правової системи в сфері інформаційних відносин. Проблеми реалізації закону на практиці вимагають комплексного підходу, інтеграції міжнародного досвіду та розвитку національних інституцій, що є необхідною умовою для забезпечення ефективного, безпечного та демократичного інформаційного середовища в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України Прийнята 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 17.08.2025)
2. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII (ред. 14.06.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-123> (дата звернення 17.08.2025)
3. Закон України «Про доступ до публічної інформації» Прийнятий 13 січня 2011 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення 17.08.2025)
4. Закон України «Про захист персональних даних» Прийнятий 1 червня 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення 17.08.2025)
5. International Covenant on Civil and Political Rights, 1966. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights> (дата звернення 05.09.2025)
6. Європейська конвенція з прав людини, 1950. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf (дата звернення 05.09.2025)
7. Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів (Тромсе, 2009) URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090002> (дата звернення 05.09.2025)
8. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council (GDPR), 2016. URL <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%R> (дата звернення 05.09.2025)
9. Буряков С. В. Інформаційне право України: теорія та практика. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 312 с.
10. Коваленко І. М. Право на інформацію та доступ до публічних даних: міжнародні стандарти і національна практика. Львів: Видав. ЛНУ 2019. 256 с.

11. Петренко О. П. Інформаційне право та захист персональних даних. Харків: Право, 2021. 288 с.
12. Соколова А. В. Міжнародні стандарти свободи інформації та їх реалізація в Україні. Київ: Науковий вісник, 2022. 198 с.
13. Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Про право на приватність у цифрову епоху», 2013; «Про інформатизацію та кібербезпеку», 2015, 2021. URL: <https://www.un.org/en/ga/documents/resolutions> (дата звернення 05.09.2025)
14. Литвиненко В. М. Інформаційне суспільство і правові механізми його регулювання. Харків: Право, 2018. 274 с.

